

ու իր կիները ուրախութենէն կ'արտասուէին, իսկ երեք փոքրիկները աւելի կը մօտենային Օտարականին:

«Դուք այսօր չընդունեցիք միայն զիս իբրեւ հիւր մը ձեր յարկին ներքեւ, այլ ողջունեցիք զիս իբրեւ պատգամաւորը Աստուծոյ: Հետեւորար Տիրոջ անունով կ'ըսեմ ձեզի, թէ դուք առանձին չէք այս աշխարհի մէջ, որովհետեւ ձեզի հետ ունիք ձեր Երկնաւոր Հայրը: Երբ Օտարականը դադարեցաւ խօսելէ, պզտիկ տղջը նսկը սր կը քնանար, ըսաւ բարձրաձայն: «Ես եմ խօսեցէք թաշտենեցու մօտին»: Բոլորը խնդացին, սակայն Օտարականը քաղցրութեամբ վերցուց զայն և իր մօրը առեաւ:

Օտարականը ուրախ էր նման հովիւին որ իր կորստեամբ ոչխարը կը գտնէ, կնոջ՝ իր փնտռած դրամը, և հօրը՝ որուն որդին կը վերադառնայ հայրենի տունը, և որոնք խնձոյքներ կը ստրքեն բաժակակից բնիկու ուրիշները իրենց երջանկութեան: Աշխարհի վրայ իր կատարած գործերուն համար հրեշտակներն անգամ կ'ուրախանան երկնքին մէջ: Որովհետեւ աշխարհի ամենէն ուրախ մարդը ան է որ շատ բարիք կ'ընէ ուրիշներու համար:

Անիկա կը նայէր կեանքի մեծ և բարի կողմերուն, Աստուծոյ, մարդոց երջանկութեան և ապագային: Նոյնիսկ իր տխուր պահերը ուրախութեան ծնունդ տուող պատահարներ էին, նման ծիածանին որ կը կազմուի նախընթաց փաթարիկէն ու անձրեւէն: Օտարականին ուրախութիւնը չէր նմաներ հալոց ձիւնի մէջէն հոսող առուակին, որ կրնայ շոգիանալ սրեւէն, այլ գետի մը՝ որ ունի անսպասակեր, և իր տխրութեան ու հալածանքին մէջն անգամ կրնայ ցնծալ և բերկրիլ:

Ե.

(Նարուկակի՝ Ե)

ԿՐԾՆԵԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՍԸ ԿՐՆԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՍԻ
ԴԱՇՏԸ ԵՐԹԱԼ ԵՒ ԿՈՌԻԻԼ
ԹՇՆԱՍԻՆ ՇԵՏ

«Խնդրեա՛ զխաղաղութիւն եւ երբ
զճեռ նստա՛» (ՄՂՄ. ԼԳ. 15)

Քրիստոնէութիւնը խաղաղութեան կրօնք է: Քրիստոնեայ հաւատացեալ մը ոչ միայն խաղաղութիւն կը փնտռէ միշտ, այլ նաեւ կ'ապրի այդ խաղաղութեան կեանքը: Քրիստոնէութիւն, պատերազմի ճակատ, կոխ, թշնամութիւն, ատնք կրնան հաւաճայնել իրարու հետ: Այս մասին արտայայտուել առաջ նախ մէկ երկու խօսք պատերազմի մասին:

Ա. — Խճչ է պատերազմը: Պատերազմը անհատներու, ցեղերու, ազգերու և կամ պետութիւններու միջեւ տեղի ունեցած բաղխում մըն է: Այս բաղխումը եթէ փոքրիկ է՝ կոխ կը կոչուի, եթէ բարոյականութեան ու մրցակցութեան հիման վրայ է՝ պայքար կ'անուանուի, իսկ եթէ մեծ է՝ պատերազմ անունը կը տրուի անոր:

Պատերազմը մարդկային ընկերութեան վայրենիութեան շրջանէն մնացած միտում մըն է որ իր շուրջը աղէտ ու սարսափ կը սփռէ: Մարդիկ նախապատմական ժամանակներու մէջ երբ զիս քաղաքակրթութենէ զուրկ էին իրենց արամարանելու կարողութիւնը տակաւին մշակուած չէր, իրենց իրաւունքը պաշտպանելու համար տգիտաբար զգացումով ու կիրքով լեցուած՝ իրարու հետ բաղխումներ կ'ունենային: Անիկա կրկնուելով ու կրկնուելով ցեղին մէջ ունեւորութիւնը զարծաւ կոռուպանութիւնն ու պատերազմը և իրենց իրաւունքը պաշտպանելու համար ուրիշներուն իրաւունքը ոտնակոխ ընելու սովորութիւնը:

Անոնք որոնք զօրաւոր էին՝ տկարին

(*) Այս համարը աշխարհաբար Ս. Գրոց թարգմանութեան մէջ Սաղմ. ԼԳ. 13ին մէջ կը գտնուի:

վրայ կ'իջևէին. և իր սուսունքը ոչ թէ արդարութեան՝ այլ ոյժի մէջ կը փնտռէին. մինչդեռ իրականութեան մէջ արդարութիւնն է ոյժը և ոչ թէ ոյժը՝ արդարութիւնը. կը ցաւինք ըսելու որ տակաւին այսօր իսկ անոր հետքերը կը տեսնենք ընկերութեան կեանքին մէջ:

Հին ատեն քանի որ տակաւին քաղաքակրթութիւն չկար, մարդիկ լինելու և անտառներու մէջ կը թափառէին, պատերազմը սկսաւ նախ մարդոց ու վայրի կենդանիներու միջև: Մարդիկ իրենք զիրենք այս վայրի արարածներէն պաշտպանելու համար միջոցներու կը դիմէին. գէնքեր կը հնարէին և կը պայքարէին անոնց հետ: Եւ երբ պաշտպանողական միջոցներու դիմելով ապահով զգացին իրենց գոյութիւնը, կոխը ծայր տուաւ մարդերու միջև: Քանզի այն ատեն մարդիկ որսորդութիւն ընելով իրենց հացը կը ճարէին: Մէկը միւսին ձեռքէն որսը խելու կը փանար և այսպէս շահերու բաղխում յառաջ կուգար, և որմէ կոխ կը ծագէր, ցաւ, վիրտ ու տառապանքներ յառաջ կուգային, արիւնահեղութիւն տեղի կ'ունենար. աչքերէն արցունքներ կը թափուէին: Աւելիմ մէջ իրատունք ունի երբ կ'ըսէ. «Պատերազմի օր մը հաւանքի օր մըն է սասանային համար»:

Պատերազմը մարդոց մէջ նախ ցեղային էր, յետոյ եղաւ ազգային, ապա քաղաքական. իսկ այժմ քաղաքականէն աւելի տնտեսական հանգանակ մը կը կրէ:

Բ. — Պատերազմին պատճառները: Պատերազմը շատ մը պատճառներէ յառաջ կուգայ. միջավայրին, պարագաներուն և ժամանակի պայմաններուն իրրեւ արդիւնք: Ամէն պատերազմ ուստի ունի իրեն յատուկ պատճառները: Այս խնդրոյն վրայ Բակոբոս առաքեալ բարոյական տեսակէտէ սապէս կ'արտայայտուի: «Ուրկե՞ եմ պատերազմները, եւ ուրկե՞ կռիւները ձեր մէջ, չե՞ որ ձեր ցանկութիւններէն՝ որոնք ձեր սնդակներուն մէջ կը պատերազմին: Կը ցանկաւ ու չունիք, կը սպաննեք ու կը նախանձիք, եւ չեք կրնար ձեր ուզածին հասնիլ» (Բակ. Դ. 1-2):

Մարդ նախ ազահօրէն և ծակ աչքերով ուրիշին ունեցածին վրայ կը ցանկայ և ապա զայն ձեռք անցընելու համար ուղիղ

կամ անուղիղ, արդար կամ անարդար մէկէն միջոցի կը դիմէ և ասկէ կոխ կը ծագի: Մէկը միւսին ունեցածը ձեռքէն խելու կը փանայ. հոգ իսկ չ'ընէր թէ անիկա կը փնտռուի, կը զժրախտանայ և կամ կը սպաննուի. կը բաւէ որ իր փափաքը կատարուի և իր ցանկութիւնը իրականութեան գերածուի:

Անգլիացի իմաստասէր Թամսոն Հոպսի (1588-1679) տեսութեամբ պատերազմը ծագում կ'առնէ երեք պատճառներէ. որոնք են. 1) տիրապետելու իրաւ, 2) անկախութեան փափաքը և 3) փառքի մարտաջը: Ասոնց վրայ կրնան աւելնալ նաեւ հետեւեւորները. — ազահօրութիւն, վրէժխնդրութիւն, նախանձ, ատելութիւն, ընչաքաղցութիւն և այլ կենդանական կեանքի յատուկ գեղեցիկութիւն միատեսակ:

Հին ատեն ջուրի հորեր ունենալու հարցն ալ պատերազմի առիթ կուտար: Մարդիկ այն ատեն քանի որ սուսներ չունէին և վրաններու ներքեւ կը բնակէին, ուստի ուր որ լաւ արօտավայրեր ու ջուրի հորեր կը գտնէին՝ հոն կը փոխադրուէին: Եւ այսպէս ցեղ մը կուգար ուրիշ ցեղին ջուրի աղբիւրներուն տիրանալու կը փանար: Ասիկա ցեղերու միջև շարունակ վէճեր կը ստեղծէր և կռիւներու գուռ կը բանար:

Ու Դրոց մէջ նահապետներու օրով, ասկէ չ'որս հազար տարի առաջ, կը հանդիպինք ասոր օրինակներուն: Արրահամի և Ղափտի հովիւները միշտ վէճ կ'ունենային իրենց ոչխարներուն համար, բայց կոխ չէին ունենար: Քանզի կռիւ երկու կողմէն կ'ըլլայ, երբ մէկ կողմը կ'ուսիլ չուզէ՝ կռիւ յառաջ չի գար: Արրահամ չէր ուզեր կռուիլ, հետեւաբար օր մը Ղափտի ըսաւ. «Կ'աղաչեմ քեզի, իմ եւ քու մէջեղ, իմ հովիւներուս եւ քու հովիւներուն մէջեղ բոլ վէճ չըլլայ, քանզի մենք եղբայր ենք: Բոլոր երկիրը քու առջեղ չե՞, երբ դուն ձախ կողմը երբաս, ես ալ կողմը կ'երբամ, իսկ երբ դուն ալ կողմը երբաս՝ ես ձախ կողմը կ'երբամ» (Ծննդ. ԺԳ. 8-9). Եւ այսպէս Արրահամ կ'ուսիլ չուզեց և կռիւ տեղի չ'ունեցաւ:

Իսահակ ալ հօրը նման խաղաղասէր էր և անիկա ալ կոխ չ'ողեց իր զրացիներուն հետ: Երբ այլազգիներ եկան իր ջրհորները

գրաւեցին. ինքը քիչ մը անդին գաղթեց և իրեն համար ուրիշ քրտրներ փոխել տուաւ. երբ թշնամին գանձեալ ալ գրաւեց՝ կրկին չկոտեցաւ. և աւելի անդին գնաց և նոր քրտրներ փոխել տուաւ. և այսպէս իր խաղաղասէր ընթացքով արգիւից կոխը և չպատերազմեցաւ իր գրացիներուն հետ (Ժնդ. ԻԶ. 15-22):

Ըստ Պրուհէմ անուն հեղինակի «Պատերազմը ոնիւ մրն է որ իր ետեւէն կը բերէ շատ մը ոնիրներ»: Այս խոյ պատճառաւ Զօքս կ'ըսէ, «Ան աւելի կը նախընտրէր հուսարեան ամենայն զայնմաները ընդունիլ քան քի պատերազմիլ՝ երբ երբեք անիկա արդար իսկ ըլլայ»: Իսկ Մարտինոս Լուտեր կ'աւելցնէ «Զար բռնապետ աւելի նախընտրէր քի քան քի շար պատերազմը»: Հետեւաբար Արաւհամ և Իսահակ իրենց բրած զիջումներով՝ պատերազմը արգիւիւով, անոր ազդեցութիւն հետեւեցնելէն զերծ մնացին և Աստուծոյ առջեւ շխտակ ճամբայէն քայլեցին:

Դ. — Քրիստոսեայ մը կրնա՞յ կառնիլ բռնադիմումներ: Քրիստոսեայ մը չի կրնար նախադրածակ ըլլալ և չի կրնար կոխի պատճառ տալ, բայց հակառակ իր բրած բոլոր զիջումներուն երբ իր վրայ ուրիշը յարձակի անիրաւարար, այդ պարագային ստիպուած է պաշտպանել իր անձը ընտանիքը, ազգը և հայրենիքը: Ինքնապաշտպանութիւնը մարդուն նախադրած ու արդար իրաւունքն է:

Յուդա Մակաբէ, ինչպէս կը կարդանք Մակաբայեցոց գրքին մէջ, պատերազմեցաւ Անտիոքոս եպիփանէսի (166-161 Ն. Ք.) դէմ, պաշտպանելու համար իր և իր ազգին խղճի պատասխանը: Ասիկա ընելով ոչ միայն սխալ բան մը չըրաւ, այլ մեծ առաքինութիւն մը գործեց: Եւ ահա՛ ամբողջ հրեայ ազգին մէջ իր անունը այսօր մեծ երախտագիտութեամբ կը յիշուի:

Վարդան Մամիկոնեան պատերազմեցաւ Պարսից քանակին դէմ Աւարայրի պաշտին վրայ, Տղմուտ գետին եզիրքը (451 Ն. Ք.), քրիստոնէութիւնը և իր հայրենիքին չափերը պաշտպանելու համար: Ասիկա ընելով Քաջն Վարդան մեղք մը չգործեց: Այսօր մենք հայերս ոչ միայն կը գնահատենք՝ այլ նաեւ կը յիշատակենք զինքը իրեն սուրբ և պատարար հայ ազգի:

Զօրծ Սաչինկիթըն՝ բռնապետութիւնը տապալելու համար երբ Անգլիոյ հետ դէմ առ դէմ պատերազմեցաւ, իր խղճին դէմ չմեղանչեց. այլ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց աշտրուան ապահովութեան հիմը գրաւ: Ինքնապաշտպանութիւնը ուստի կրնայ արդարանալ երբ անիկա պաշտպանութեան դեմնի վրայ է. հետեւ մէկն ահապէս կը քերէ. տախտակներէ չար նախանձէ և վրէժխնդրութենէ:

Յիսուս Աւագ Հարթուն մէջ երբ Աննա քահանայապետին առջեւ կը դատուէր, սպասաւ որնորէն մէկը եկաւ և Անոր երեսին անիրաւարար սպասակ մը դարկաւ, իսկ ինք բողոքեց և բռաւ. «Երբ քան մը խօսեցայ՝ վկայութիւն քէ չարին համար իսկ երբ խօսածս բարի էր, ինչո՞ւ ինձի կը զարնես» (Յովհ. ԺԲ. 23): Այս ինչուն ահապէս մը բողոք էր գոր Յիսուսը բռա իրեն դէմ եղած անարդարութեան համար:

Պօղոս առաքեալ երբ Երուսաղէմի մէջ ձերբակալուելով կապուեցաւ և անիրաւարար ձեռնուեցաւ, բողոք բարձրացուց հարիւրապետին և ըսաւ. «Արժան է ձեզի Հռովմեացի ու չղատապետուած մարդ մը ձեռնել» (Դործք. ԻԲ. 25): Ուրիշ ասին Պարթեայ երբ զինքը անարդարօրէն կը հալածէին, Փետոս կուսակալին առջեւ բողոքեց և իրեն Հռովմի քաղաքացի, իր դատը Հռովմի կայսեր ներկայացնելու պահանջ մը ըրաւ. ըսելով՝ «Երբ անիրաւութիւն մը եւ կամ մահուան արժանի բան մը ըրած եմ, եւ մեռնելէ չեմ բաժնուի, բայց երբ չկայ իմ վրաս այս բաներէն մէկն ալ, որոնց համար անոնք ինձի ամբաստանութիւն կ'ընեն, մէկը չի կրնար զիս անոնց ընդհել, կայսեր կը բողոքեմ» (Դործք. ԻԵ. 11): Անոր վրայ զինքը Հռովմ զրկեցին որ կայսեր առջեւ դատուի:

Ինքնապաշտպանութեան համար է որ թաշունը իր թեւերը ունի, սձը իր թռիչքը, եղջերուն իր կոտորները, առնուելի մկանդներուն ոյժը, իսկ մարդը իր խելքն ու բանականութիւնը: Ըստ Լորա Պայրբի, «Ենթնապատկանութիւնը առաքինութիւն մըն է, եւ միակ ամբողջ մարդու բոլոր իրաւունքներուն»: Իսկ Ուիլիամ Շէլլ քաղաքացի կ'ըսէ. «Մարդ սպաննել մեղքի ծայրագոյն մեղքն է, բայց ինքնապատկանութիւնը

կ'արգարանայ այն տեղն երբ գրութեամբ կը կոտորուի»:

Օր մը քրիստոնեայ բժիշկ մը ձիու վրայ հեծած քաղաքէն դուրս գալով մը կ'երթար հիւանդի մը սպնութեան հասնելու համար: Ժամբան գոյի մը հանդիպեցաւ. դողը հրոցանք քաշեց որ զինքը սպաննէ. բայց բժիշկը իրմէ արագ շարժելով իսկոյն իր վիցհարուածովը դողը իր ստաքէն դարկաւ: Դողը ուժաթափ եղաւ և իր ձիւն վար ինկաւ: Բժիշկը իր ձիւն վար իջաւ և զոյգին մօտենալով անոր սաքին վէրքերը փաթկեց և իր դարմանատունը տանելով կատարեւ յապէս բուժեց զինքը: Բժիշկը եթէ ուղէր կրնար որաէն և կամ զլիւնէն դարնելով դողը վաշիկենապէս սպաննելու բայց չուզեց. քանզի անոր նպատակը դողը մեռցնելն էր. այլ ինքզինքը պաշտպանելով մահէն ազատուիլ:

Ասիկա գեղեցիկ օրինակ մըն է ինքնապաշտպանութեան համար: Ոսկ քրիստոնեայ հաստատեցաւ եթէ այս ձևով ինքզինքը պաշտպանէ՝ սխալ բան մը ըրած չ'ըլլար:

Ի. — Պատերազմը ինչպէս կարելի է աշխարհէն վերցնել: Պատերազմը աշխարհէն կը վերցնուի այն առանձինքն երբ Յիսուս Քրիստոսը աշխարհ բերած խաղաղութիւնը հաստատուի մարդոց որտեղուն մէջ. երբ Յիսուս ձեռնէ՝ հրեշտակներ աւետեցին մարդկութեան և ըսին «Յերկիր խաղաղութիւն»: Դալիլիսը մեծ Վարդապետը, իբրեւ խաղաղութեան իշխան, նախ ապրեցաւ Իրեն աշխարհ բերած այս խաղաղութեան կեանքը. յետոյ քարոզեց և ապա այս աշխարհէն մեկնելէ առաջ մեզի մասանդ թողուց զայն ըսելով՝ «Ես խաղաղութիւն կը բողոքման ձեզի, իմ խաղաղութիւնս կուտամ ձեզի, ոչ քե ինչպէս աշխարհ կուտայ» (Յովհ. ԺԳ. 27): Ասիկա Յիսուսի մեզի թողած կտակն է. նա հարստութիւն չունէր որ մեզի թողուր. այլ խաղաղութիւն ունէր և զայն թողուց. պայմանաւ սակայն որ մենք ալ ապրինք այդ խաղաղութեան կեանքը և տարածենք զայն մարդկութեան մէջ ամենուրեք: Աւելիք աշխարհ այսօր այս խաղաղութեան կարօք կը քակ: Մենք քրիստոնեաներս Աստուծոյ և մեր խղճին առջև պատասխանատու ենք. մէյ մէկ

առաքելները ըլլալու և քրիստոնեութեան այս խաղաղութեան աւետարանը քարոզելու համար:

Ճէնինս Սօլմէ անուն հեղինակ մը կ'ըսէ. «Երեւ քրիստոնեայ ազգեր իրական քրիստոնեաներ եղած ըլլալին, այսօր աշխարհի վայ պատերազմ չէր ըլլար»: Շատ շխտակ է ասիկա: Մեր՝ քրիստոնեաներու համար որքան ամօթ է վաշիկելի արարածներու պէս պատերազմիլ զարգացեալ դարու մը մէջ. երբ ասկէ չորս հազար տարի առաջ, մօթ ու խաւար դարերու ընթացքին, Արրահամ և Բահանկ իրենց խաղաղասէր թնաւորութեամբ և փոքրիկ զհաղութիւն մը յանձն առնելով՝ խաղաղութիւն կոչուր և արգիլեցին իրենց և զրացի ցեղերուն միջև տեղի ունենալիք արիւնահեղութիւնը: Իսկ այսօր մենք քանակաւ զարու լոյսին մէջ կ'ապրինք. Քրիստոսի նկեղեցին կը յաճախենք. բայց առաջ որ Քրիստոսը աշխարհ բերած խաղաղութեան կեանքը չենք ապրիր և զայն չենք տարածեր մարդոց մէջ. և արիւնահեղութիւնները կը քաջալիւրենք:

Ապոստոլական կ'ըսէ. «Ես խաղաղութիւնս փնտրեմ եւ անոր ետեւէն գնամ»: Այս պատգամը անհատին ուղղուած է. եթէ աշխարհէն պատերազմը պիտի վերցնուի և Յիսուսի խաղաղութիւնը պիտի տարածուի, ասիկա պէտք է նախ սկսի անհատերէ: Քրիստոնեայ անհատներ եթէ ունենան այս խաղաղութիւնը, անհատները բաղկացեալ ընտանիքներու մէջ ալ խաղաղութիւն կը հաստատուի: Եթէ ընտանիքներ այս խաղաղութիւնը ունենան, այդ ընտանիքներէ կազմուած ազգերն ալ կ'ունենան զայն: Եւ այդ ազգերէն բաղկացեալ պետութիւններն ալ կը հետեւին խաղաղութեան. և որով կը թագաւորէ աշխարհի վրայ երկնային խաղաղութիւնը: Երբ աշխարհը խաղաղի՝ պատերազմը ինքնաբերաբար կը դադրի, և մարդիկ, ինչպէս նաեւ պետութիւններ, իրենց հարցերը կը լուծեն իրաւախօսութեամբ, փոխադարձ յարգանքով և մէկը իր շահը միւսին շահուն մէջ փնտռելով:

Ուստի քրիստոնեայ անհատներ պէտք է որ ապրին խաղաղութեան այս կեանքը: Խաղաղութիւն մը որ մեզի կուտայ մաքր

կատարեալ անդորրութիւն, խղճի լման հանգստութիւն, որտի ու հոգիի անսահման երջանկութիւն: Քրիստոնեայ կոչուիլ և Բիսուսի աշխարհ բերած այս խաղաղութիւնը չվայելիլ՝ ամենամեծ դժբախտութիւնն է: Պէտք է մեր վրայէն մէկդի վտարենք խաղաղութիւնը արգիւղ մօլու-թիւնները, — ազահութիւնը, նախանձը, ատելութիւնը, հպարտութիւնը, փառամու-լութիւնները, վրէժխնդրութիւնը, անձնա-տիրութիւնը և մանաւանդ ընչաքաղցու-թիւնն ու արծաթխրութիւնը: Ինչպէ՞ս կրնանք ազատագրուիլ ատելցմէ: Բիսուս Քրիստոսի գրմելով և Անար Ս. Հոգիին միջոցաւ որտի հիմնական փափախութիւն ունենալով:

Աստուած խաղաղութեան Աստուած է (Ա. Կորն. ԺԴ. 33): Բիսուս Քրիստոս աշ-խարհ եկաւ և քարոզեց այս խաղաղու-թիւնը (Եփես. Բ. 17): Ուստի Անիկա է մեր խաղաղութիւնը (Եփես. Բ. 14): Սենք քրիստոնեաներս կանչուած ենք Աստուծոյ կողմէ այս խաղաղութիւնը վայելելու հա-մար (Ա. Կորն. Է. 15): Ով որ ունի Բիսուս Քրիստոսը իր որտին մէջ՝ ունի նաեւ այս իրական խաղաղութիւնը: Անիկա ըսաւ. «Երանի խաղաղութիւն ընդդէմս, վասնզի ակոնի Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին» (Մատթ. Ե. 9):

«Նաղալութիւն մեր եւ կեանք՝ որ ի Զօրե առաքեցաւ Միածին Որդի Աստուծոյ, Տէր մեր եւ փրկիչ Յիսուս Քրիստոս: Տո՛ւր մեզ զխաղաղութիւն քո՝ զոր շնորհեցեր սրբոց քոյ առաքելոց, փշմամբ քո ի նոսա զկեն-դանացուցիչ եւ զամենազօր Հոգի քո սուրբ: Որպեսզի եւ մեզ խաղաղացեալք յամենայն աշխարհական աստեղմանց, լիցուիք Տաճար եւ բնակարան աստուծային շնորհացոյ, եւ զօհանալով փառաւորեցուիք զԲեզ ընդ Զօ՛ր եւ սուրբ Հոգւոյդ, Քրիստոս Աստուած մեր՝ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամեն» (Փամագիրք):

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Ճեղք 60, Գալիմ.

ՄԱՏԵՆԵԳՐԱԿԱՆ

ՕՇԱԿԱՆԻ ԱՆՏԻՊՆԵՐԷՆ

ՆԱՐԷԿ

•

Բ.

ԽՈՐԲԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Այդ անձերը ու աշխարհները տեսնուած ու արուած են տեսակէաներէ որոնք պէտք է ձգուին քննութեան ներքեւ:

Ահա գլխաւոր կէտերը այս կարգի վարձի մը.

- 1⁰. Միսթիք վիճակի մը պայմաններ,
- 2⁰. Աստուածարանական échafaudage,
- 3⁰. Ս. Գիրքին ճնշումը,
- 4⁰. Քրիստոնեայ բնագոյնութեան մը կարեւորութիւնը,
- 5⁰. Իմաստասիրական սգիին պակասը,
- 6⁰. Խորքին տնտեսարին միօրինակու-թիւնը,
- 7⁰. Աղքատութիւնը,
- 8⁰. Հարստութեան տեսակն ու երակը:

1⁰. Այս ցուցման քննարկէն ամենէն կա-րեալը առաջինն է: Նարեկացին իսկական Միսթիք մըն է թէ ոչ:

Հարցին պատասխանը առկա կարծած է մեր նորագոյն քննադատութիւնը, Նարե-կացին ընդունելով իբր մեր ամենէն կար-կառուն միսթիքներէն մէկը: Բայց ինծի կուգայ թէ պէտք է զդուշուար քալել: Հոս տեղը չէ երկար վերլուծումով ու յի-շատականութիւններով բացատրել տրեւ-րութիւնը որ կը գտաւ ջերմեանդները, հաւատացեալները և միսթիքները իրարմէ:

Այս վերջինները առանձին գոտակարգ կը կազմեն: Անոնք գերադրութիւնը կը ներկայացնեն հաւատքի վիճակներուն: Իրենց զգայնութեամբը, տակի ճիշդ ըզ-գայարան քննարկէն որ կը հաւատան: Անոնց յատկանշական գիծը տեսակ մը սարսա-կանութիւն է, աստուածեան հեղանիութիւն հանդէպ տեսակ մը ընկալչութիւն որ կը յայտնուի արտաքին, գրեթէ նիւթական հետքերով: Զգայարարութիւնը (Halluci-